

HOẠT ĐỘNG CỦA GIAO DỊCH TRÊN SÀN PHI TẬP TRUNG (DEX)

Bản tóm tắt này sẽ giúp bạn nắm bắt cốt lõi của DeFi (Tài chính phi tập trung) từ khái niệm, quy trình cho đến các lưu ý an toàn.

1. Phân biệt CEX và DEX

Trước khi giao dịch, điều quan trọng nhất là hiểu sự khác biệt giữa Sàn tập trung (CEX - như Binance, Coinbase) và Sàn phi tập trung (DEX).

Đặc điểm	CEX (Sàn tập trung)	DEX (Sàn phi tập trung)
Cơ chế khớp lệnh	Sở lệnh (Order book): Sàn làm trung gian khớp người mua với người bán.	Hợp đồng thông minh (Smart Contract): Giao dịch tự động thông qua các "Hồ thanh khoản" (Liquidity Pools).
Quyền lưu ký (Custody)	Sàn giữ tiền: Bạn gửi tiền vào ví của sàn.	Tự lưu ký (Self-custody): Bạn nắm giữ Private Key và toàn quyền kiểm soát tài sản trong ví cá nhân.

Yêu cầu danh tính	KYC bắt buộc: Phải xác minh danh tính.	Ẩn danh (Private): Không cần đăng ký tài khoản hay KYC, chỉ cần kết nối ví.
--------------------------	---	--

2. Quy trình giao dịch trên DEX (How a DEX Trade Works)

Quy trình này diễn ra trực tiếp giữa người dùng và chuỗi khối (blockchain) mà không qua trung gian:

- Kết nối ví (Connect Wallet):** Sử dụng ví Web3 (như MetaMask, Trust Wallet) để kết nối với dApp của sàn DEX.
- Chọn cặp Token:** Lựa chọn token bạn đang có và token bạn muốn đổi (ví dụ: đổi từ ETH sang USDC).
- Cài đặt trượt giá (Slippage):** Chấp nhận mức chênh lệch giá tối đa cho phép để lệnh được thực hiện (đặc biệt quan trọng khi thị trường biến động mạnh).
- Ký giao dịch (Sign & Confirm):** Xác nhận giao dịch trên ví và trả phí Gas (phí mạng lưới).
- Hoàn tất:** Hợp đồng thông minh tự động hoán đổi token từ hồ thanh khoản và gửi token mới về ví của bạn.

3. "Hồ thanh khoản" (Liquidity Pool) là gì?

Đây là "trái tim" của các sàn DEX. Thay vì người mua tìm người bán, người dùng giao dịch với một **kho chứa token chung**.

- Cơ chế:** Hai loại token (ví dụ: ETH và USDC) được khóa trong một hợp đồng thông minh.
- Người cung cấp thanh khoản (LPs):** Là những người dùng gửi tài sản vào hồ này để tạo thanh khoản cho người khác giao dịch.
- Lợi ích cho LPs:** Họ nhận được phí giao dịch từ người trading như một phần thưởng.
- Rủi ro cho LPs:** Có thể gặp phải **Tổn thất tạm thời (Impermanent Loss)** nếu giá token biến động mạnh so với lúc gửi vào.

4. Ưu và Nhược điểm

✓ Ưu điểm (Pros):

- Kiểm soát hoàn toàn:** "Not your keys, not your coins" – bạn làm chủ tài sản 100%.
- Đa dạng token:** Tiếp cận được hàng ngàn token mới mà sàn CEX chưa niêm yết.
- Riêng tư & Tự do:** Không cần KYC, hoạt động 24/7 ở bất kỳ đâu.

✗ Nhược điểm (Cons):

- Rủi ro lừa đảo (Scams):** Bất kỳ ai cũng có thể tạo token giả mạo trên DEX.
- Trượt giá (Slippage):** Giá thực thi có thể xấu hơn giá mong đợi khi thanh khoản thấp.
- Phí Gas & Giao dịch lỗi:** Phí mạng lưới có thể rất cao (đặc biệt trên Ethereum cũ) và giao dịch có thể thất bại nhưng vẫn mất phí.

- **Khó sử dụng:** Giao diện phức tạp hơn cho người mới bắt đầu.

5. An toàn khi giao dịch (Safety Tips)

Vì không có đội ngũ hỗ trợ khách hàng như CEX, bạn phải tự chịu trách nhiệm:

- **Kiểm tra Contract:** Luôn xác minh địa chỉ hợp đồng (Smart Contract) của token trên các trang uy tín (Coingecko, CoinMarketCap) để tránh mua phải token giả.
- **Đè phòng Phishing:** Chỉ truy cập trang web chính thức của sàn DEX, tuyệt đối không bấm vào link lạ.
- **Quản lý quyền truy cập:** Thường xuyên thu hồi quyền truy cập (Revoke approvals) của các dApp không còn sử dụng để bảo vệ ví.

6. Các nền tảng phổ biến

Một số cái tên tiêu biểu được nhắc đến trong hình:

- **Uniswap, SushiSwap:** Phổ biến trên Ethereum và nhiều chain khác.
- **PancakeSwap:** Phổ biến trên BNB Chain.
- **Curve:** Chuyên về giao dịch Stablecoin.
- **1inch:** Là một DEX Aggregator (công cụ tổng hợp) giúp tìm giá tốt nhất từ nhiều sàn DEX khác nhau.

CÀI ĐẶT VÀ BẢO MẬT VÍ METAMASK

PHẦN 1: Cài đặt MetaMask

Bạn có thể cài đặt trên trình duyệt máy tính (Extension) hoặc ứng dụng điện thoại. Để an toàn và dễ thao tác nhất, mình khuyên bạn nên bắt đầu trên máy tính (Chrome, Brave, Edge).

1. Tài xuống (Download)

- **Bước 1:** Truy cập trang chủ chính thức: [metamask.io](#)
 - **Cảnh báo:** Tuyệt đối không tìm kiếm lung tung trên Google rồi bấm vào quảng cáo, rất dễ vào trang giả mạo (Phishing) để đánh cắp tiền.
- **Bước 2:** Nhấn nút "Download" -> Chọn "Install MetaMask for Chrome" (hoặc trình duyệt bạn đang dùng).
- **Bước 3:** Cửa hàng ứng dụng Chrome hiện ra, nhấn "Thêm vào Chrome" (Add to Chrome) -> "Thêm tiện ích".

2. Tạo ví mới (Create Wallet)

Sau khi cài xong, biểu tượng con cáo sẽ xuất hiện ở góc phải trình duyệt.

- **Bước 1:** Mở MetaMask, chọn "Create a new wallet" (Tạo ví mới).
- **Bước 2:** Đồng ý hoặc từ chối gửi dữ liệu ẩn danh (chọn "No thanks" hoặc "I agree" đều được).
- **Bước 3: Tạo mật khẩu (Password):**
 - Nhập mật khẩu mạnh (trên 8 ký tự).
 - **Lưu ý:** Mật khẩu này chỉ dùng để mở khóa ví trên **thiết bị này**. Nếu bạn đổi máy tính, mật khẩu này không có tác dụng khôi phục ví.

PHẦN 2: Sao lưu "Cụm từ khôi phục bí mật" (QUAN TRỌNG NHẤT)

Đây là bước quyết định tài sản của bạn có an toàn hay không.

1. Hiểu về Seed Phrase (Secret Recovery Phrase)

MetaMask sẽ cung cấp cho bạn **12 từ tiếng Anh ngẫu nhiên**.

- Đây chính là **chìa khóa két sắt** chứa toàn bộ tiền của bạn.
- Nếu mất 12 từ này -> **Mất toàn bộ tiền vĩnh viễn**.
- Nếu ai đó biết 12 từ này -> **Họ có thể lấy sạch tiền của bạn** từ bất kỳ đâu.

2. Quy trình sao lưu

- **Bước 1:** Nhấn vào "Reveal Secret Recovery Phrase" để hiện 12 từ.

- **Bước 2: Lấy giấy và bút mực**, chép lại chính xác thứ tự 12 từ này.
 - **X KHÔNG** chụp ảnh màn hình.
 - **X KHÔNG** copy paste vào ghi chú điện thoại, email hay Zalo/Messenger (vì nếu máy bị hack, bạn sẽ mất ví).
 - **✓** Ghi ra giấy và cất vào nơi an toàn (két sắt, tủ khóa).
 - **Bước 3:** MetaMask sẽ yêu cầu bạn xác nhận lại 12 từ theo đúng thứ tự để đảm bảo bạn đã ghi đúng.
 - **Bước 4:** Hoàn tất. Ví của bạn đã sẵn sàng!
-

PHẦN 3: Các nguyên tắc bảo mật "Sống còn"

Để không bao giờ bị hack hay mất tiền, hãy tuân thủ 5 nguyên tắc sau:

1. **KHÔNG BAO GIỜ chia sẻ 12 từ khóa:** Bất kể ai hỏi (kể cả admin, hỗ trợ viên, hay website bắt nhập để "xác minh"), đó đều là lừa đảo.
 2. **Cảnh giác với Link lạ:** Chỉ kết nối ví với các trang web uy tín (như Uniswap, PancakeSwap chính chủ). Luôn kiểm tra kỹ đường dẫn (URL) trước khi kết nối.
 3. **Dùng ví phụ (Burner Wallet):**
 - Nếu bạn thích săn Airdrop hoặc chơi các game lạ, hãy tạo một ví phụ trên MetaMask.
 - Chỉ chuyển một ít tiền phí gas sang ví phụ này. Nếu lỡ kết nối vào web độc hại, bạn chỉ mất số tiền nhỏ đó, ví chính vẫn an toàn.
 4. **Ngắt kết nối (Disconnect):** Sau khi giao dịch xong trên DEX, hãy vào ví MetaMask -> Bấm vào dấu 3 chấm -> **Connected Sites** -> Bấm thùng rác để ngắt kết nối với trang web đó.
 5. **Cân nhắc Ví lạnh (Hardware Wallet):** Nếu bạn đầu tư số tiền lớn (ví dụ > 1000\$ hoặc số tiền bạn không muốn mất), hãy mua ví lạnh (như Ledger hoặc Trezor). Ví lạnh giữ 12 từ khóa offline, hacker không thể chạm tới dù máy tính bạn dính virus.
-

PHẦN 4: Cách sử dụng cơ bản

- **Địa chỉ ví (Public Key):** Ở ngay trên cùng, bắt đầu bằng **0x . . .**. Bạn có thể copy địa chỉ này để gửi cho người khác khi muốn nhận tiền (giống số tài khoản ngân hàng).
- **Mạng lưới (Network):** Mặc định là Ethereum Mainnet. Để giao dịch phí rẻ hơn, bạn sẽ cần thêm mạng như BNB Chain (BSC) hoặc Arbitrum (sau này bạn sẽ dùng nhiều).